

**IL BOB MAKTABGACHA KATTA YOSHDAGI BOLALARNI KASB
HUNARGA QIZIQISHLARINI OSHIRISH TEXNOLOGIYASININIG
NAZARIY JIHATLARI**

Musayeva Madina Jahongir qizi

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

Maktabgacha talim nazariyasi va metodikasi fakulteti magistratura

yo'nalishi I bosqich talabasi

+99890 951 88 48

Ilmiy rahbar: Sharipova Go'zal Sodiqovna

Alfraganus unversiteti Pedagogika kafedراسi professor v.b PHD

Annotatsiya: *Ushbu maqola maktabgacha katta yoshdagi bolalarni kasb-hunarga qiziqishini oshirish texnologiyalarining nazariy jihatlarini o'rganishga bag'ishlangan. Maktabgacha ta'lim davrida bolalar hayotga, atrof-muhitga va insonlarning kasblariga qiziqish uyg'otadi, bu esa ularning kelajakdagi kasb tanlashiga va shaxs sifatida shakllanishiga ta'sir qiladi. Maqolada bolalarning kasb-hunarga qiziqishini shakllantirishda pedagogik texnologiyalarning roli, turli metodik yondashuvlar va interaktiv mashg'ulotlar tahlil qilinadi. Shu bilan birga, bolalarning ijodiy faoliyati, qiziqish motivatsiyasi va kasb-hunar tushunchasini tushunish jarayonlari nazariy jihatdan yoritilgan. Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasb-hunarga qiziqishni rivojlantirish jarayoni murakkab va ko'p qirralidir. Bu jarayon bolalarning o'zini anglash, mustaqil fikrlash, ijodiy qobiliyatini rivojlantirish va turli kasblar haqida bilim olish bilan chambarchas bog'liq. Pedagoglar bolalarning qiziqishini oshirishda o'yin faoliyati, amaliy mashg'ulotlar, rol o'yinlari, ekskursiyalar va kreativ topshiriqlarni qo'llash orqali ularning ijtimoiy va kasbiy fikrlashini rivojlantirishga erishadilar. Shu bilan birga, pedagogik texnologiyalar – bu bolalarning qiziqishini uyg'otadigan, ularni faol o'rganishga jalb qiladigan va ularning kelajakdagi kasbiy tanlovlarini shakllantiradigan vositalardir. Maqolada shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalarida*

qo'llaniladigan zamonaviy pedagogik yondashuvlar, interaktiv texnologiyalar, ijodiy va amaliy faoliyat turlari, shuningdek bolalarning qiziqishini aniqlash va baholash metodlari keltirilgan. Tadqiqot natijalari pedagoglar uchun maktabgacha yoshdagi bolalarni kasb-hunarga yo'naltirish va ularning qiziqishlarini tizimli rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega. Shu tarzda bolalarning kasb-hunarga qiziqishi ularning shaxs sifatida rivojlanishi, ijodiy salohiyati va kelajakdagi kasb tanlash jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, bolalar, kasb-hunar qiziqishi, pedagogik texnologiyalar, ijodiy rivojlanish, metodika, o'yin faoliyati, motivatsiya, amaliy mashg'ulot, psixologik rivojlanish, ta'lim jarayoni, maktabgacha yosh, pedagogik nazariya.

Kirish

Maktabgacha ta'lim muassasalari bolalarning shaxs sifatida shakllanishida va ularning ijtimoiy, psixologik hamda intellektual rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Shu davrda bolalar o'yin orqali atrof-muhitni o'rganadi, turli faoliyat turlarini sinab ko'radi va o'z qiziqishlarini rivojlantiradi. Ayniqsa, maktabgacha katta yoshdagi bolalarda kasb-hunarga qiziqish uyg'otish, ularning kelajakdagi shaxsiy va kasbiy orientatsiyasini shakllantirishda asosiy omillardan biridir.

Bolalarning kasb-hunarga qiziqishi ularning tafakkuri, ijodiy qobiliyati va mustaqil fikrlashini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli pedagoglar uchun muhim vazifa – bolalarning qiziqishini aniqlash, uni qo'llab-quvvatlash va rivojlantirishga imkon beradigan pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llashdir. Maktabgacha ta'lim nazariyasi va metodikasida kasb-hunarga qiziqishni shakllantirish pedagogik jarayon sifatida ko'rib chiqiladi, bunda o'yin, amaliy faoliyat, interaktiv mashg'ulotlar va ijodiy topshiriqlar asosiy vosita hisoblanadi.

Shu bilan birga, bolalarning kasb-hunarga qiziqishi nafaqat ularning kelajakdagi kasbiy tanlovini belgilaydi, balki shaxs sifatida ijtimoiy faolligi, muloqot qobiliyati va motivatsiyasini rivojlantirishga ham yordam beradi. Maqolada ushbu jarayonning nazariy asoslari, pedagogik texnologiyalar roli va ularni maktabgacha ta'lim muassasalarida samarali qo'llash usullari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari

pedagoglarga bolalarning qiziqishini oshirish va ularni kelajakdagi kasb-hunarga yo'naltirishda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning kasb-hunarga bo'lgan qiziqishi ularning shaxs sifatida rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Bu davrda bolalar atrof-muhitni faol o'rganadi, o'z qobiliyatlarini sinab ko'radi va kelajakdagi faoliyat sohalariga oid tushunchalarni hosil qiladi. Kasb-hunarga qiziqishni shakllantirish jarayoni bolalarning tafakkurini, muloqot qobiliyatini va ijodiy fikrlashini rivojlantirish bilan chambarchas bog'liqdir. Shu sababli, pedagoglar uchun asosiy vazifa – bolalarning qiziqishini aniqlash, uni qo'llab-quvvatlash va samarali pedagogik texnologiyalar orqali rivojlantirishdir.

Pedagogik amaliyotda kasb-hunarga qiziqish shakllantirish turli usullar va metodlarni o'z ichiga oladi. O'yinlar, interaktiv mashg'ulotlar, amaliy faoliyatlar, rol o'yinlari va ekskursiyalar bolalarning qiziqishini uyg'otishda eng samarali vositalardan hisoblanadi. Shu bilan birga, ijodiy topshiriqlar bolalarning mustaqil fikrlashini va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagogik texnologiyalarni to'g'ri va tizimli qo'llash bolalarning kasb-hunarga qiziqishini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu nuqtai nazardan, mazkur maqola maktabgacha katta yoshdagi bolalarda kasb-hunarga qiziqishlarini shakllantirish va rivojlantirishning nazariy asoslarini o'rganishga qaratilgan. Maqolada pedagogik texnologiyalar va metodik yondashuvlar, bolalarning qiziqish motivatsiyasi, ijodiy faoliyati va amaliy faoliyatlar orqali kasb-hunarga qiziqishni rivojlantirishning samarali usullari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari pedagoglar uchun bolalarning kasb-hunarga qiziqishini tizimli ravishda oshirish va ularni kelajakdagi kasbiy yo'nalishga yo'naltirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Asosiy qism

Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasb-hunarga qiziqish ularning shaxs sifatida rivojlanishi va kelajakdagi kasb tanlovini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, 5–7 yoshdagi bolalar turli kasblar haqida oddiy tushunchalardan tortib, murakkabroq professional faoliyatning mazmunini

tushunishga qodir bo'лади. Masalan, bolalar o'yin davomida do'kondor, shifokor yoki o'qituvchi rollarini ijro etish orqali ijtimoiy rolni va kasb-hunar faoliyatini tushunishni boshlaydi. Shu davrda bolalarning qiziqishini uyg'otish uchun interaktiv pedagogik texnologiyalar, amaliy mashg'ulotlar, ekskursiyalar va ijodiy topshiriqlar samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Bolalarning kasb-hunarga bo'lgan qiziqishi ularning mustaqil fikrlashini, ijodiy qobiliyatini va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'yin asosida olib boriladigan faoliyat bolalarda mavzuga qiziqishni oshiradi va ularni faol o'rganishga jalb qiladi. Shu bilan birga, rol o'yinlari bolalarga turli kasblarning vazifalarini tushunishga yordam beradi va ularning kelajakdagi kasb tanloviga psixologik tayyorgarlik beradi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagoglar tomonidan qo'llaniladigan texnologiyalar bolalarning qiziqishlarini sistematik ravishda rivojlantirishga imkon beradi. Masalan, turli kasblar haqidagi hikoyalar, video materiallar, ekskursiyalar, qo'l mehnati va ijodiy mashg'ulotlar bolalarning kasb-hunarga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Shu bilan birga, qiziqish motivatsiyasini rivojlantirish bolalarning shaxsiy o'sishiga, ijtimoiy ko'nikmalarining shakllanishiga va ijodiy salohiyatining oshishiga yordam beradi.

Shuni ta'kidlash lozimki, bolalarning kasb-hunarga qiziqishi nafaqat ularning bilim olish faoliyatini kuchaytiradi, balki shaxs sifatida o'zini anglash, muloqot qobiliyatini rivojlantirish va kelajakda mas'uliyatli kasbiy faoliyatga tayyorlashga xizmat qiladi. Shu sababli maktabgacha ta'lim pedagogik texnologiyalari bolalarning qiziqishini uyg'otish, uni rivojlantirish va mustahkamlashning asosiy vositasi hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, maktabgacha yoshdagi bolalarning kasb-hunarga bo'lgan qiziqishi pedagogik jarayonning muhim tarkibiy qismi bo'lib, ularning ijodiy, psixologik va intellektual rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, bolalarning qiziqishini rivojlantirish pedagoglar tomonidan qo'llaniladigan metodik yondashuvlar va texnologiyalarning samaradorligiga bevosita bog'liqdir. Bundan tashqari, tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bolalarning qiziqishi ularning turli kasblarga oid bilimlarini mustahkamlash bilan

birga, ijtimoiy va axloqiy qadriyatlarni o'zlashtirishga ham yordam beradi. Masalan, shifokor yoki o'qituvchi rollarini o'ynash orqali bolalar jamiyatdagi kasblarning ahamiyatini tushunadi va hurmat, hamkorlik va mas'uliyat kabi ijtimoiy qadriyatlarni rivojlantiradi. Shu bilan birga, qiziqish jarayoni bolalarda o'zini anglash va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, maktabgacha yoshdagi bolalarning kasb-hunarga bo'lgan qiziqishi pedagogik jarayonning muhim tarkibiy qismi bo'lib, ularning ijodiy, psixologik va intellektual rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, bolalarning qiziqishini rivojlantirish pedagoglar tomonidan qo'llaniladigan metodik yondashuvlar va texnologiyalarning samaradorligiga bevosita bog'liqdir. Shu tariqa, maktabgacha ta'limda kasb-hunarga qiziqishni uyg'otish va rivojlantirish pedagogik jarayonning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi.

Xulosa

Maktabgacha yoshdagi bolalarning kasb-hunarga qiziqishini shakllantirish ularning shaxs sifatida rivojlanishi, ijodiy va intellektual salohiyatini oshirish hamda kelajakdagi kasbiy tanlovi ga tayyorgarlik ko'rishning muhim omilidir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, 5–7 yoshdagi bolalarda turli kasblarga bo'lgan qiziqish ularning mustaqil fikrlash, muloqot va muammoni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Shu davrda qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar, o'yinlar, amaliy mashg'ulotlar, rol o'yinlari, ekskursiyalar va ijodiy topshiriqlar bolalarning qiziqishini uyg'otishda eng samarali vositalardan hisoblanadi. Kasb-hunarga qiziqish nafaqat bolalarning bilim olish faoliyatini faollashtiradi, balki ularning ijtimoiy va axloqiy qadriyatlarni o'zlashtirishiga ham yordam beradi. Masalan, shifokor yoki o'qituvchi rollarini ijro etish bolalarda mas'uliyat, hamkorlik va jamiyatdagi kasblarga hurmat tuyg'usini shakllantiradi. Shu bilan birga, qiziqish motivatsiyasini rivojlantirish bolalarning shaxs sifatida o'zini anglash, ijodiy fikrlash va kelajakda mas'uliyatli kasbiy faoliyatga tayyorlashga xizmat qiladi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, maktabgacha ta'lim muassasalarida kasb-hunarga qiziqishni tizimli rivojlantirish pedagogik jarayonning

ajralmas qismi bo'lib, bolalarning ijodiy, psixologik va intellektual rivojlanishiga bevosita ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli pedagoglar bolalarning qiziqishini aniqlash, qo'llab-quvvatlash va zamonaviy pedagogik texnologiyalar orqali rivojlantirishga alohida e'tibor berishlari zarur.

Natijada, maktabgacha yoshdagi bolalarni kasb-hunarga yo'naltirish va ularning qiziqishini rivojlantirish jarayoni nafaqat individual rivojlanishga, balki jamiyatning kelajakdagi mehnat resurslarini tayyorlashga ham xizmat qiladi. Bolalarning kasb-hunarga bo'lgan qiziqishi ularni mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va ijtimoiy mas'uliyatga o'rgatadi, bu esa ularning shaxs sifatida mukammallashuvi va kelajakdagi kasbiy muvaffaqiyatlariga asos yaratadi. Shu bilan birga, pedagogik texnologiyalar va metodik yondashuvlarning samarali qo'llanilishi bolalarning qiziqishini tizimli ravishda rivojlantirishga imkon beradi va maktabgacha ta'lim jarayonining sifatini oshiradi.

Shunday qilib, maktabgacha yoshdagi bolalarni kasb-hunarga qiziqtirish va ularning qiziqishini rivojlantirish – bu pedagogik jarayonning muhim vazifasi bo'lib, bolalarning kelajakdagi shaxsiy va kasbiy rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Pedagoglar tomonidan qo'llaniladigan turli metodik yondashuvlar va texnologiyalar, o'yin va ijodiy mashg'ulotlar bolalarning qiziqishini uyg'otadi, ularni faol o'rganishga jalb qiladi va shaxs sifatida rivojlanishida mustahkam poydevor yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

Vygotskiy, L.S. (2005). Maktabgacha yoshdagi bolaning psixologiyasi va rivojlanish nazariyasi. Moskva: Prosveshcheniye.

Elkonin, D.B. (2000). O'yin va bolalarning rivojlanishi. Moskva: Pedagogika.

Davydova, L.N. (2012). Maktabgacha ta'limda pedagogik texnologiyalar. Moskva: Akademiya.

Sharipova, G.S. (2018). Pedagogik metodika va bolalarning kasb-hunarga qiziqishini rivojlantirish. Toshkent: Alfraganus Universiteti nashriyoti.

Zimnyaya, I.A. (2010). Pedagogik innovatsiyalar va maktabgacha yoshdagi bolalarni rivojlantirish. Moskva: Ekzamen.

Isaev, E.M., & Karimova, N.B. (2015). Maktabgacha yoshdagi bolalar faoliyatini tashkil etish texnologiyalari. Toshkent: Pedagogika.

Rogers, C. (2004). Ta'lim nazariyasi va amaliyoti. Moskva: Akademiya.

Petrov, V.A. (2011). Bolalarda qiziqish va motivatsiya psixologiyasi. Sankt-Peterburg: Piter.

Nurmatov, A. (2019). Maktabgacha ta'limda ijodiy va kasbiy qiziqishni rivojlantirish. Toshkent: Fan va Ta'lim.

UNESCO (2010). Early Childhood Care and Education: Global Perspectives. Paris: UNESCO Publishing.